

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЖМУДІНСЬКИЙ ВАСИЛЬ ПЕТРОВИЧ

УДК 336.221.4

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник кандидат юридичних наук, доцент
Андрущенко Ігор Григорович,
Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри фінансового права та фіскального адміністрування

Офіційні опоненти:
доктор юридичних наук, професор
Чубенко Антон Григорович
Академія фінансового моніторингу,
директор

кандидат юридичних наук
Микитюк Анатолій Анатолійович
Головне управління Державної податкової служби у Житомирській області,
заступник начальника відділу боротьби з відмиванням доходів,
одержаних злочинним шляхом

Захист відбудеться 23 грудня 2019 р. о 09⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх
справ за адресою: 03035, м. Київ, пл. Солом'янська, 1.

Автореферат розісланий 22 листопада 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Г. Братель

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним з найважливіших елементів державного регулювання в сільському господарстві є податки, оскільки саме через них відбувається вплив на сільське господарство в межах державної політики, яка запроваджує певні ринкові механізми.

В умовах сьогодення сільське господарство має надзвичайно важливе значення для економіки нашої держави, оскільки Україна задекларувала свій намір приєднатися до європейської спільноти й намагається імплементувати законодавство Європейського Союзу в національне. У зв'язку із цим ефективно оподаткування суб'єктів господарювання цієї галузі передбачає необхідність належного організаційно-правового забезпечення.

Проблеми організаційно-правового забезпечення оподаткування в сільському господарстві актуальні в період становлення в Україні ринкових відносин, на їх розв'язання було спрямовано чимало зусиль протягом останніх декількох років, однак це не завжди приводить до бажаних результатів.

Нинішня практика організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств засвідчує процес поступової трансформації системи оподаткування в сільському господарстві. Зокрема, у період з 1991-го до 2010 року сільськогосподарські підприємства сплачували до бюджетів близько 20 податків, зборів та інших обов'язкових платежів, а нині ця категорія платників податків сплачує лише 8 видів податків і зборів, тобто кількість податків зменшено на 60 %.

Водночас, попри досягнення певних позитивних результатів, а саме щодо зменшення кількості податків, які сплачують сільськогосподарські підприємства, організаційно-правове забезпечення оподаткування таких підприємств потребує негайного реформування й удосконалення. Таке твердження вважають слушним 65,4 % респондентів.

Законодавство, яке регулює порядок справляння податків із сільськогосподарських підприємств, є нестабільним, часто змінюється, деякі норми є застарілими, колізійними, що актуалізує потребу формування наукового підходу до розроблення напрямів адміністрування податків для сільськогосподарських підприємств, визначення основних його елементів і їх характеристики.

Українським є рівень дослідженості міжнародного досвіду у сфері організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств, що призводить до звуження можливостей щодо імплементації позитивного досвіду в національне законодавство (56,7 % респондентів). Це засвідчує необхідність вивчення проблем розвитку й удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні.

Проблеми, пов'язані з оподаткуванням сільськогосподарських підприємств в Україні, досліджували такі фахівці, як С. В. Балко, А. В. Босенко, К. Е. Кисляк, Л. С. Кравчук, Н. М. Малініна, Є. А. Опря, С. О. Осадчий, В. П. Синчак, Л. В. Синявська.

Під час підготовки дисертаційного дослідження використано праці таких вітчизняних учених: Д. О. Білінського, А. Г. Бобкової, Л. К. Воронової, О. П. Гетманець, М. Я. Дем'яненка, О. О. Дмитрик, Є. С. Дмитренка, О. Є. Користіна, О. Л. Копиленка, М. П. Кучерявенка, О. О. Погрібного, Н. Ю. Пришви, В. І. Семчика, А. М. Соколовської, Л. Д. Тулуша, В. Ю. Уркевича, Є. А. Усенко, С. Д. Ципкіна, В. С. Щербини, В. З. Янчука та інших, а також іноземних науковців, а саме: З. С. Беляєвої, Г. Є. Бистрова, І. Х. Озерова, Є. О. Мініної, Г. В. Чубукова, В. В. Устюкової та ін.

Питання організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств є недостатньо дослідженими, здебільшого наукові праці із зазначеної тематики присвячені аналізу питань економічної складової податків, а не правової. Поза увагою науковців залишилися такі напрями дослідження, як визначення статусу сільськогосподарських підприємств для завдань оподаткування й уніфікації їх використання в податковому законодавстві, удосконалення механізму справляння податків у процесі здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств, аналіз проблем в адмініструванні податку на додану вартість, податку на нерухоме майно, єдиного податку, які сплачують сільськогосподарські підприємства.

Виокремлені аспекти зумовили обрання теми дисертації, сприяли визначенню об'єкта і предмета дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015), Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1437-р), Концепції розвитку сільських територій (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 року № 995-р), Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, (розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 29 жовтня 2015 р., протокол № 20.

Мета і задачі дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є розроблення науково обґрунтованих положень і пропозицій стосовно вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Для досягнення зазначеної мети було постановлено такі *задачі*:

- висвітлити генезис організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні;
- охарактеризувати організаційно-правове забезпечення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні;
- здійснити системний аналіз зарубіжного досвіду організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств;
- розглянути специфіку організаційно-правового забезпечення прямого та непрямого оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні;

– з’ясувати зміст спеціального податкового режиму, його місце та значення в системі організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні;

– окреслити роль і функції публічної адміністрації як суб’єкта організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні;

– виявити основні проблеми в системі організаційно-правового забезпечення адміністрування оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні та запропонувати шляхи їх вирішення;

– сформулювати пропозиції з удосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні у процесі здійснення їх реорганізації;

– визначити пріоритетні напрями вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини у сфері оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є організаційно-правове забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні.

Методи дослідження. Теоретичним і методологічним підґрунтям дисертації стали наукові методи, які надали можливість проаналізувати проблематику організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств. Зокрема, під час здійсненого дослідження використано такі методи: *діалектичний* – для вивчення теоретичних і нормативних положень організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств (розділ 1); *історико-правовий* – у процесі дослідження становлення й розвитку організаційно-правового забезпечення оподаткування в сільському господарстві (підрозділ 1.1); *порівняльно-правовий* – під час аналізу зарубіжного досвіду організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств (підрозділ 1.3); *класифікації та групування* – для класифікації податків, зборів та інших обов’язкових платежів, що сплачують сільськогосподарські підприємства (підрозділи 1.2, 2.1); *моделювання* – задля формулювання пропозицій стосовно вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств у процесі здійснення їх реорганізації (підрозділ 3.2); *документального аналізу* – під час визначення недоліків механізму набуття та щорічного підтвердження статусу платника єдиного податку четвертої групи й підстав припинення такого статусу (підрозділ 3.1); *структурно-функціональний* – для висвітлення особливостей діяльності публічної адміністрації, яка організовує адміністративно-правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств (підрозділ 2.3); *статистичний* – з метою аналізу й узагальнення емпіричної інформації, яка стосується теми дисертації (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2); *структурно-логічний* – для дослідження нормативно-правових актів, які регламентують визначення поняття «сільськогосподарська продукція» для питань оподаткування (підрозділ 3.3); *соціологічний* – під час анкетування респондентів стосовно вдосконалення організаційно-правового

забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств, а також аналізу його результатів (розділ 3).

Емпіричну базу дослідження становлять: а) статистичні дані Державної податкової служби України за 2016–2019 роки; б) результати опитування та анкетування 372 працівників компанії Агрохолдинг Авангард, діяльність яких безпосередньо пов'язана із оподаткування сільськогосподарських підприємств; в) політико-правова публіцистика, довідкові видання й статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших в Україні праць, що присвячена комплексному та системному дослідженню питань організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств. Конкретний внесок дисертанта в наукове розроблення положень з удосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств полягає в обґрунтуванні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни й мають теоретичне і практичне застосування, зокрема:

вперше:

- сформовано авторську дефініцію поняття «нерухоме майно сільськогосподарського призначення» для цілей його оподаткування, під яким запропоновано розуміти будівлі, споруди, що перебувають у власності (користуванні) сільськогосподарських підприємств і які призначені для виробництва сільськогосподарської продукції її обробки та переробки;

- обґрунтовано необхідність визначення об'єкта оподаткування для сільськогосподарських підприємств залежно від видів діяльності. Зокрема, об'єктом оподаткування для сільськогосподарських підприємств, які займаються товарним виробництвом, має бути загальна сума їхнього доходу, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва, а об'єктом оподаткування для сільськогосподарських підприємств, які займаються вирощуванням зернових культур, повинна бути площа сільськогосподарських угідь, на яких вирощують такі культури;

- запропоновано внести зміни до підпункту 14.1.262 пункту 14.1 ст. 14 ПК України і викласти їх в наступній редакції: «частка сільськогосподарського товаровиробництва для цілей глави 1 розділу XIV цього Кодексу – питома вага доходу сільськогосподарського товаровиробника, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва (основної, супутньої, побічної) та продуктів її переробки, у загальній сумі його доходу, що враховується під час визначення права такого товаровиробника на реєстрацію як платника податку»;

удосконалено:

- дефініцію поняття «сільськогосподарське підприємство» з метою об'єктивного відображення специфіки його діяльності під час здійснення оподаткування. Запропоновано сільськогосподарським підприємством вважати юридичну особу, яка має у власності, користуванні сільськогосподарські угіддя та/або виробничі потужності сільськогосподарського призначення й основним видом діяльності якої є виробництво сільськогосподарської продукції та/або

надання послуг сільськогосподарського характеру, виручка від реалізації яких становить не менше ніж 50 % загальної виручки за рік;

– положення щодо звільнення сільськогосподарських підприємств від сплати земельного податку від всієї площі наявних земельних ділянок, що використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва, незалежно від галузевої приналежності;

– теоретичні напрацювання щодо справляння податку на нерухоме майно, зокрема визначено, що не вважається об'єктом оподаткування податком на нерухоме майно частка нерухомого майна (будівель, споруд) у спільній частковій власності кількох сільськогосподарських підприємств, яка призначена для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності;

дістали подальшого розвитку:

– рекомендації щодо посилення ефективності податкового механізму шляхом оптимізації податкової пільги і можливості отримання бюджетної дотації, адаптації спеціального податкового режиму до умов сільськогосподарського виробництва;

– наукові дослідження таких правових категорій як: сільськогосподарський товаровиробник, минулий податковий період, механізм справляння податків з сільськогосподарських підприємств;

– пропозиції щодо формування механізму ефективного оподаткування сільськогосподарських підприємств податком на додану вартість, єдиним податком, земельним податком в контексті діючої податкової системи;

– практичні рекомендації, що спрямовані на внесення змін до ст. ст. 14, 134, 200¹, 266, 297, 299 Податкового кодексу України.

Практичне значення одержаних результатів полягає у сформульованих і науково обґрунтованих висновках та пропозиціях, які дають змогу визначити напрями вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні та які використовуються у:

– *практичній діяльності* – під час здійснення органами Державної податкової служби України контрольно-перевірочних заходів діяльності сільськогосподарських підприємств (довідка Головного управління ДФС у м. Києві від 10 січня 2018 р. № 403/Ж/26-15-12-04-13);

– *законотворчій діяльності* – у межах підготовки проектів законодавчих актів з питань оподаткування сільськогосподарських підприємств, розроблення змін до законодавства, яке регулює виплату бюджетної дотації сільськогосподарським товаровиробникам (довідка Верховної Ради України від 9 листопада 2018 р. № 249-18/109);

– *освітньому процесі* – для підготовки навчально-методичних процесів і викладання таких навчальних дисциплін як «Фінансове право», «Податкове право» (акт Національної академії внутрішніх справ від 19 лютого 2018 р.);

– *науково-дослідній діяльності* – для формування низки пропозицій щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств (акт Національної академії внутрішніх справ від 28 березня 2018 р.).

Апробація результатів дослідження. Підсумки розроблення проблеми загалом та її аспектів, сформульовані узагальнення й висновки було оприлюднено у

формі доповідей на науково-практичних конференціях і засіданнях круглих столів, зокрема: «Стан дотримання прав людини в умовах сучасності: теоретичні та практичні аспекти» (м. Київ, 08 грудня 2016 р.); «Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності» (м. Харків, 17-18 березня 2017 р.); «Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення» (м. Дніпро, 1-2 квітня 2017 р.); «Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті» (м. Одеса, 7-8 квітня 2017 р.); «Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства» (м. Київ, 7-8 квітня 2017 р.); «Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства» (м. Херсон, 14-15 квітня 2017 р.); «Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності» (м. Львів, 14-15 квітня 2017 р.); «Теоретичний аналіз і наукові дослідження юридичної науки: проблеми та перспективи» (м. Запоріжжя, 28-29 квітня 2017 р.); «Актуальні проблеми правового регулювання економіки» (м. Київ, 26 травня 2017 р.); «Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки» (м. Запоріжжя, 22-23 березня 2019 р.).

Публікації. Основні теоретичні висновки та практичні рекомендації, що містяться в дисертації, відображено в 25 наукових працях, з них вісім наукових публікацій, сім з яких надруковано у фахових виданнях з юридичних наук, одна – у закордонному виданні, десять у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, а сім в інших виданнях.

Структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (230 найменувань на 20 сторінках) та 6 додатків на 18 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 231 сторінок, з них загальний обсяг тексту – 178 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів; надано відомості щодо шляхів і форм упровадження та апробації; наведено характеристику публікацій дисертанта, у яких відображено основні положення дисертаційної роботи, а також її структура та обсяг.

Розділ 1 «Теоретичні та правові засади дослідження організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств» складається з трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1. «Генезис організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні»* досліджено історичні передумови появи сільськогосподарських підприємств, а також з'ясовано основні етапи та особливості розвитку оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні, які автором поділено на шість періодів, зокрема: період Київської Русі, з якого розпочинається історичний процес оподаткування в сільському господарстві, шляхом впровадження земельного оподаткування, сплата якого відбувалася у натуральній формі; період Великого Князівства Литовського, де основним об'єктом оподаткування була земля і податок здебільшого сплачувався в грошовій формі від

продажу продукції вирощеної на такій землі; період Речі Посполитої, характеризується тим, що на українських землях запроваджується польська система оподаткування, відповідно до якої як українські селяни так і деякі міщани сплачували натуральну данину, обтяжувались різними трудовими повинностями і змушені були відпрацьовувати на панщині; період Російської імперії, де система оподаткування селянства в основному була представлена поземельним податком, земськими зборами і натуральною повинністю, пільгове оподаткування цими податками мали представники буржуазії та поміщики; період радянської доби, розвиток системи оподаткування в цей період розпочався з оподаткування прибутку у вигляді сплати єдиного сільськогосподарського податку за ставкою 5% від доходу, а також запровадження диференціації ставки податку залежно від родючості земель, наявності худоби та інших умов, пізніше був запроваджений прибутковий податок з колгоспів, побудований на засадах особистого оподаткування; період здобуття Україною незалежності характеризується формуванням новітньої системи оподаткування сільськогосподарських підприємств, спираючись в певній мірі на міжнародний досвід.

У підрозділі 1.2. *«Загальна характеристика організаційно-правового забезпечення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні»* досліджено зміст і особливості організаційно-правового забезпечення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств.

З метою розкриття повною мірою цього питання, автором визначено, що організаційно-правове забезпечення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств представляє собою комплекс діючих законодавчих і нормативно-правових актів, які визначають структуру оподаткування та регулюють порядок справляння сільськогосподарськими підприємствами податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів, а також які регламентують функціонування та роль органів державної податкової служби при здійсненні контролю за дотриманням сільськогосподарськими підприємствами вимог податкового законодавства.

Разом з тим, особливістю організаційно-правового забезпечення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств є встановлення ринкових механізмів підтримки таких підприємств, шляхом запровадження бюджетних дотацій та пільг в їх оподаткуванні.

У результаті дослідження наукового та законодавчого матеріалу щодо сутності такої категорії як «сільськогосподарське підприємство», дисертантом запропоновано вдосконалення її дефініції для цілей оподаткування та уніфікації її використання в податковому законодавстві, а також виокремлено основні кваліфікаційні ознаки, які виділяють сільськогосподарське підприємство поміж інших підприємств, які займаються сільськогосподарською діяльністю.

У підрозділі 1.3. *«Зарубіжний досвід організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств»* досліджено практику організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в окремих країнах світу.

На підставі вивчення зарубіжного досвіду доведено, що в багатьох країнах світу оподаткування сільськогосподарських підприємств залежить від наявності

земель сільськогосподарського призначення. В податковій політиці багатьох держав пріоритетним напрямом є надання сільськогосподарським підприємствам податкових пільг, особливих режимів оподаткування, що зумовлено насамперед специфічними особливостями виробництва сільськогосподарської продукції. Акцентовано увагу на тому, що зарубіжна практика фокусується на звільненні сільськогосподарських підприємств від сплати земельного податку або суттєвого зменшення ставки оподаткування в залежності від категорії земельної ділянки.

Автором запропоновано імплементувати досвід функціонування окремих податків, наприклад, які застосовуються в Німеччині, зокрема знизити ставку ПДВ при оподаткуванні сільськогосподарської продукції до 10 %, а також запровадити сільськогосподарський податок, який функціонує у Польщі, замість діючих земельного податку та єдиного податку четвертої групи.

Розділ 2 «Особливості організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1. «Аналіз організаційно-правового забезпечення прямого та непрямого оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні» досліджено поділ податків на прямі і непрямі.

Дослідження зазначеного поділу податків дало можливість навести у роботі розгорнуту їх характеристику, в результаті чого встановлено, що прямі податки запроваджуються до певного кола платників податку, і розмір їх залежить від масштабу оподаткування.

Непряме оподаткування сільськогосподарських підприємств включає в себе податок на додану вартість, економічний зміст якого полягає в оподаткуванні доданої вартості, а платниками його є споживачі товарів.

Для цілей оподаткування сільськогосподарських підприємств податком на прибуток підприємств, автором запропоновано удосконалити визначення поняття сільськогосподарська продукція та розкрито його зміст, зокрема сільськогосподарська продукція (сільськогосподарські товари) для цілей розділу III, глави 1 розділу XIV ПК України - продукція/товари, що підпадають під визначення груп 1-24 УКТ ЗЕД, якщо при цьому такі товари (продукція) вирощуються, відгодовуються, виловлюються, збираються, виготовляються, виробляються, переробляються безпосередньо виробником цих товарів (продукції), а також продукти обробки та переробки цих товарів (продукції), якщо вони були придбані або вироблені на власних або орендованих потужностях (площах) для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання.

У результаті проведеного дослідження дисертантом запропоновано також доповнити ст. 134 ПК України пунктом 134.2 наступного змісту: «Не є об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств бюджетна дотація, яка надається сільськогосподарським товаровиробникам у відповідності до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», з чим погодилося 71,2 % респондентів.

У підрозділі 2.2. «Спеціальний податковий режим, його місце та значення в системі організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні» розкрито питання функціонування спеціального податкового режиму, який є різновидом загального режиму оподаткування і запроваджений державою для організації та здійснення пільгового оподаткування сільськогосподарських підприємств у формі сплати єдиного податку четвертої групи.

У межах підрозділу здійснено порівняльний аналіз діючого спеціального податкового режиму та спеціального режиму оподаткування діяльності у сфері сільського господарства по сплаті податку на додану вартість, який діяв до 01 січня 2017 року та узагальнено, що перебування сільськогосподарських підприємств на спеціальному режимі оподаткування по сплаті податку на додану вартість було більш фінансово ефективним та дієвим, ніж сплата єдиного податку четвертої групи в умовах сьогодення.

На підставі аналізу різних наукових позицій щодо визначення поняття спеціальний податковий режим, запропоновано авторське визначення поняття спеціальний податковий режим у сфері сільського господарства, під яким слід розуміти систему заходів, встановлених державою, що визначає особливий порядок організації та здійснення оподаткування сільськогосподарських підприємств, шляхом встановлення податкових пільг.

У підрозділі 2.3. «Публічна адміністрація як суб'єкт організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств, її роль і функції» досліджено компетенцію публічної адміністрації, головна роль якої з приводу організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств полягає в тому, що саме прерогативою даного суб'єкта є розробка, прийняття і забезпечення виконання загальних правил і норм оподаткування для всіх без виключення платників податків, в т.ч. і для сільськогосподарських підприємств.

Акцентовано увагу на тому, що метою впровадження публічною адміністрацією таких правил і норм є забезпечення надходження до бюджету податків та зборів, встановлення для сільськогосподарських підприємств пільг в оподаткуванні, в результаті чого і відбувається підвищення ефективності діяльності таких суб'єктів господарювання.

Особливу увагу приділено основним функціям публічної адміністрації - фіскальної та регулюючої від виконання яких залежить повнота реалізації вказаним суб'єктом своїх повноважень. Фіскальна функція, полягає в формуванні доходної частини бюджету за рахунок сплати сільськогосподарськими підприємствами податків, зборів, а регулююча функція виконує координаційну та стимулюючу роль щодо стимулювання та розвитку сільськогосподарського виробництва.

У результаті проведеного дослідження, запропоновано внести зміни до ст. 78 ПК України, щодо зменшення підстав для проведення контролюючими органами документальних позапланових перевірок сільськогосподарських підприємств. Вказану пропозицію підтримали 68,5 % опитаних осіб.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1. *«Основні проблеми в системі організаційно-правового забезпечення адміністрування оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні та шляхи їх вирішення»* акцентовано увагу на діючій в Україні системі адміністрування податків, яка складається з таких елементів: податків, зборів і платежів, які сплачують на території України; структури та ієрархії контролюючих органів; прав, обов'язків і відповідальності контролюючих органів; податкової роботи; податкових пільг; податкових санкцій; податкових відносин.

Основними проблемами в системі організаційно-правового забезпечення адміністрування оподаткування сільськогосподарських підприємств, усунення яких призведе до удосконалення механізмів їх справляння та покращення роботи контролюючих органів в процесі здійснення такого адміністрування виділено наступні: 1) відсутність законодавчо визначеного порядку формування умов щодо дотримання сільськогосподарськими підприємствами 75 % частки сільськогосподарського товаровиробництва; 2) недосконалість процедури позбавлення контролюючим органом статусу платника єдиного податку четвертої групи у разі припинення в податковому (звітному) році права власності (користування) сільськогосподарськими угіддями, що використовувалася таким платником у сільськогосподарському товаровиробництві; 3) недостатня урегульованість механізму виплати бюджетної дотації сільськогосподарським підприємствам за отриманими ними авансовими платежами при розрахунку питомої ваги сільськогосподарських товарів; 4) недосконалість порядку визначення строків сплати узгоджених сум податкових зобов'язань після їх судового оскарження сільськогосподарськими підприємствами; 5) суперечності в механізмі оскарження рішень контролюючих органів, винесених в процесі здійснення контролю за оподаткуванням сільськогосподарських підприємств.

У підрозділі 3.2. *«Удосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні у процесі здійснення їх реорганізації»* зазначається, що реорганізація сільськогосподарських підприємств є невід'ємним елементом розвиненої економіки та одним з можливих шляхів підвищення ефективності роботи таких підприємств, за допомогою якої можна істотно розширити діяльність, здійснити фінансове оздоровлення підприємства, оптимізувати податкові платежі, досягти значного технічного, організаційного і фінансового ефекту.

У результаті проведеного дослідження визначено основні напрямки в оподаткуванні, які потребують вдосконалення в ході здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств, зокрема: 1) в порядку адміністрування податку на додану вартість в частині надання сільськогосподарському підприємству – правонаступнику права на використання розміру «Овердрафту», встановленого та затвердженого контролюючим органом підприємству, що ліквідовується; 2) в процедурі визначення та документального підтвердження моменту виникнення права на земельну ділянку в процесі здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств задля вдосконалення механізму справляння єдиного податку четвертої

групи під час переходу сільськогосподарських підприємств на спрощену систему оподаткування або щорічним підтвердженням статусу платника єдиного податку четвертої групи; 3) у визначенні моменту переходу права власності на нерухоме майно сільськогосподарського призначення в процесі здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств для встановлення моменту звільнення від сплати правонаступником податку на нерухоме майно; 4) у визначенні об'єкту оподаткування податком на нерухоме майно, до якого не повинні відноситися не тільки будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників, призначені для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності, але й частка нерухомого майна у спільній частковій власності кількох сільськогосподарських підприємств, яка також призначена для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності.

Автором доведено необхідність доповнення пункту 200¹.4 ст. 200¹ ПК України підпунктом «д» такого змісту: «На рахунок у системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника зараховуються кошти з рахунку платника в системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реорганізованого шляхом приєднання, злиття, перетворення, на підставі заяви правонаступника, поданої до моменту анулювання реєстрації реорганізованого платника податку». Цю пропозицію підтримали 74,6 % опитаних.

У підрозділі 3.3. «Напрями вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні» звернено увагу на необхідності удосконалення тих напрямів оподаткування, які найефективніше впливають на господарську діяльність сільськогосподарських підприємств.

Удосконалення пріоритетних напрямів організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств можливо шляхом: 1) доопрацювання механізму набуття статусу платника єдиного податку четвертої групи, в частині віднесення до суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, сільськогосподарських підприємств, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 50 відсотків; 2) покращення процедури виплати сільськогосподарським підприємствам бюджетної дотації в сумі сплаченого податку на додану вартість до бюджету, а не в залежності від затверджених асигнувань, передбачених для фінансування цієї бюджетної програми (дану пропозицію підтримали 55,9 % респондентів); 3) удосконалення процедури звільнення сільськогосподарських підприємств від сплати ввізного мита при ввезенні на митну територію України основних засобів, в якості внеску іноземного інвестора до статутного капіталу сільськогосподарського підприємства з іноземними інвестиціями.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертації наведено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукового завдання, що полягало в комплексному та правовому аналізі організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських

підприємств та формуванні на цій основі відповідних теоретичних новел і практичних рекомендацій щодо вдосконалення низки положень нормативно-правових актів. Найбільш важливими є такі.

1. За результатами дослідження генезису організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні виокремлено періоди, протягом яких відбувалося виникнення й становлення оподаткування в галузі сільського господарства на теренах України: 1) період Київської Русі (IX ст. – кінець XII ст.), упродовж якого було введено податкову повинність у вигляді сплати десятини та податку в натуральній формі; 2) період Великого Князівства Литовського (XIV ст.), під час якого справляння податків залежало від наявності у володінні землі, податок здебільшого сплачували в грошовій формі від продажу продукції, вирощеної на такій землі; 3) період Речі Посполитої (XVI ст.), протягом якого було впроваджено податки в натуральній формі та відпрацювання трудових повинностей на панщині; 4) період Російської імперії (XVII ст. – кінець XIX ст.), якому притаманні сплата поземельного податку, земських зборів, натуральна повинність; 5) період радянської доби (XX ст.), упродовж якого відбувся перехід від приватної до колективної форми власності, започатковано оподаткування прибутку у вигляді сплати єдиного сільськогосподарського податку з подальшим упровадженням прибуткового податку з колгоспів; 6) період здобуття Україною незалежності (кінець XX ст.), що став початком формування новітньої системи оподаткування сільськогосподарських підприємств на підставі світового досвіду.

2. Організаційно-правове забезпечення системи оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні потлумачено як комплекс законодавчих та нормативно-правових актів, які визначають принципи побудови системи оподаткування сільськогосподарських підприємств, сплату податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів, а також права, обов'язки й відповідальність таких сільськогосподарських підприємств.

Системою оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні є сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів), що справляють до бюджетів сільськогосподарські підприємства у встановленому законами України порядку. Наявна система оподаткування в сільському господарстві має стимулювати діяльність сільськогосподарських підприємств. Так, пріоритетним напрямом оподаткування в цій галузі є оподаткування землі, що реалізується через справляння земельного податку, єдиного податку четвертої групи.

Згідно з результатами дослідження, ключова проблема в оподаткуванні землі полягає в тому, що в законодавстві не визначено, які конкретно земельні ділянки слід вважати такими, що використовують для ведення сільськогосподарського товаровиробництва і звільняються від сплати земельного податку.

Розв'язати цю проблему запропоновано шляхом доповнення ст. 282 ПК України п. 282.1.7, яким передбачити звільнення сільськогосподарських підприємств від сплати земельного податку за всі землі сільськогосподарського призначення, які отримані для товарного сільськогосподарського виробництва, за умови віднесення цих земельних ділянок до земель сільськогосподарського

призначення відповідно до землепорядної документації й даних державного земельного кадастру.

3. Системний аналіз зарубіжного досвіду організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств засвідчив, що в низці країн світу сільськогосподарські підприємства звільнені від сплати земельного податку або ставки оподаткування встановлено залежно від категорії земельної ділянки та є найнижчими, порівняно з іншими податками, що є виявом пільгового оподаткування. У деяких країнах оподаткування сільськогосподарських підприємств не залежить від наявних площ сільськогосподарських угідь, податок сплачують з реалізації окремих видів сільськогосподарської продукції, що мають високу дохідність. На підставі аналізу зарубіжного досвіду оподаткування сільськогосподарських підприємств запропоновано шляхи вдосконалення такої системи, однак рівень упровадження їх у нашій державі вкрай низький, що констатували 56,7 % респондентів. У зв'язку із цим слід стверджувати, що імплементація іноземного досвіду щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств у національне законодавство сприяла б досягненню позитивного соціально-економічного ефекту.

4. Податки в системі оподаткування можна поділити на прямі й непрямі. Пряме оподаткування сільськогосподарських підприємств представлено такими обов'язковими платежами: податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, плата за землю та єдиний податок. Специфіка прямого оподаткування в сільському господарстві полягає в наявності особливих податкових механізмів, які визначають можливість оподаткування сільськогосподарських підприємств у межах як спрощеної системи оподаткування, так і загальної. За прямого оподаткування об'єктом оподаткування діяльності з виробництва (виращування) сільськогосподарської продукції, з одного боку, можуть бути площі сільськогосподарських угідь (земельний податок, єдиний податок), а з іншого – прибуток (податок на прибуток підприємств), тобто відбувається поєднання земельного й прибуткового оподаткування. Непряме оподаткування сільськогосподарських підприємств охоплює податок на додану вартість, економічний зміст якого полягає в оподаткуванні доданої вартості, а платниками його є споживачі сільськогосподарської продукції. Під час визначення специфіки оподаткування цим податком доведено доцільність покращення механізму його справляння, зокрема запропоновано доповнити ст. 202 ПК України пунктом 202.3 такого змісту: «Звітним (податковим) періодом для сільськогосподарських підприємств є календарний квартал». Збільшення такого періоду з місячного на період, що дорівнює календарному кварталу, істотно спростить процедуру адміністрування податку в частині підготовки, складання та подання меншої кількості податкової звітності з цього податку, відбудеться перенесення строків сплати задекларованих сільськогосподарськими підприємствами сум грошових зобов'язань з податку на додану вартість до бюджету, що позитивно позначиться на фінансовому стані таких підприємств. Цю пропозицію схвально оцінили 79,4 % респондентів.

5. Для зниження податкового навантаження на підприємства галузі сільського господарства та стимулювання її розвитку запроваджено спеціальний податковий

режим у формі сплати єдиного податку четвертої групи. Зміст зазначеного податкового режиму полягає в тому, що сільськогосподарські підприємства звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів: податку на прибуток підприємств; податку на майно (у частині земельного податку); рентної плати за спеціальне використання води.

Доведено, що сільськогосподарські підприємства для застосування спеціального податкового режиму повинні дотримуватися таких вимог: мати статус сільськогосподарського товаровиробника; дотримуватися частки сільськогосподарського товаровиробництва в розмірі 75 %; мати у власності або користуванні землі сільськогосподарського призначення.

До основних чинників запровадження державою цього спеціального податкового режиму належать такі: зниження рівня «тінізації» сільськогосподарської діяльності, яка була наявна на момент запровадження в дію такого режиму; отримання додаткового джерела надходжень до бюджетів, оскільки застосування цього податкового режиму зумовило підвищення рівня податкостроможності сільськогосподарських підприємств; стимулювання підприємницької активності для сільськогосподарських підприємств зі зростання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції; залучення до галузі сільського господарства інвестицій та інновацій, спрямованих на оновлення техніки й устаткування сільськогосподарського призначення; підтримка економічного розвитку та функціонування як окремих регіонів, так і галузі сільського господарства загалом.

6. Головна роль публічної адміністрації в організаційно-правовому забезпеченні оподаткування сільськогосподарських підприємств полягає в тому, що саме прерогативою цього суб'єкта є розроблення й забезпечення загальних правил оподаткування для всіх без винятку платників податків, зокрема і для сільськогосподарських підприємств. Метою впровадження публічною адміністрацією таких правил є забезпечення надходження до бюджету податків і зборів, встановлення для сільськогосподарських підприємств пільг в оподаткуванні, унаслідок чого й відбувається підвищення ефективності діяльності таких суб'єктів господарювання. Досягнення бажаного результату від запровадження таких заходів залежить від повноти реалізації публічною адміністрацією своїх основних функцій – фіскальної та регулятивної. Фіскальна функція полягає у формуванні дохідної частини бюджету за рахунок сплати сільськогосподарськими підприємствами податків, зборів, а регулятивна – виконує координаційну та стимулювальну роль для розвитку сільськогосподарського виробництва.

7. На підставі аналізу актів законодавства доведено, що адміністрування податків для сільськогосподарських підприємств – це управлінська діяльність органів державної податкової служби, яка спрямована на здійснення контролю за дотриманням сільськогосподарськими підприємствами порядку нарахування й повноти сплати податкових зобов'язань до бюджету та притягнення до фінансової відповідальності таких підприємств у разі виявлення порушення законодавства у сфері податків. Окреслено основні проблеми в системі організаційно-правового забезпечення адмініструванні оподаткування сільськогосподарських підприємств, з-поміж яких: 1) відсутність законодавчо встановленого порядку формування умов

стосовно дотримання сільськогосподарськими підприємствами 75 % частки сільськогосподарського товаровиробництва; 2) недовершеність механізму щорічного підтвердження сільськогосподарським підприємством статусу платника єдиного податку четвертої групи; 3) недосконалість процедури позбавлення контролюючим органом статусу платника єдиного податку четвертої групи; 4) неузгодженість у визначенні строків сплати сум податкових зобов'язань після їх судового оскарження та в механізмі оскарження рішень контролюючих органів, винесених у процесі здійснення контролю за оподаткуванням сільськогосподарських підприємств. Розв'язати ці проблеми запропоновано шляхом внесення змін до ст. 14, 298, 299 ПК України, що сприятиме вдосконаленню механізмів справляння податків і покращенню роботи контролюючих органів у процесі здійснення організаційно-правового забезпечення адміністрування оподаткування сільськогосподарських підприємств.

8. Висвітлено правові напрями вдосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств у процесі здійснення їх реорганізації, серед яких першочерговими є такі: визначити моментом виникнення права власності на земельну ділянку, отриману правонаступником під час здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств, дату підписання передавального акта, унаслідок чого така земельна ділянка буде віднесена до всієї площі земельних ділянок, з яких справляється єдиний податок четвертої групи; у системі електронного адміністрування податку на додану вартість передбачити можливість: а) надання сільськогосподарському підприємству – правонаступнику за наслідками закінчення процедури реорганізації у формі приєднання права на використання розміру «овердрафту», який раніше був встановлений і затверджений підприємству, що приєднується; б) зарахування сільськогосподарському підприємству – правонаступнику залишку коштів з рахунку платника в системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реорганізованого шляхом приєднання, на підставі заяви такого правонаступника, поданої до моменту анулювання реєстрації реорганізованого підприємства; визначити моментом переходу права власності на нерухоме майно сільськогосподарського призначення в процесі здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств дату підписання передавального акта. За цих умов сільськогосподарське підприємство – правонаступник буде звільнено від сплати податку на нерухоме майно саме з цієї дати.

9. Обґрунтовано необхідність удосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств за такими напрямами: 1) не вважати об'єктом оподаткування податком на нерухоме майно не тільки будівлі, споруди, призначені для використання в сільськогосподарській діяльності, а й частку нерухомого майна в спільній частковій власності кількох сільськогосподарських підприємств, призначену для використання безпосередньо в сільськогосподарській діяльності; 2) надання права сільськогосподарським підприємствам, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 50 %, на отримання бюджетної дотації з податку на додану вартість; 3) надання права сільськогосподарським підприємствам відносити до частки сільськогосподарського

товаровиробництва питому вагу доходу, отриманого від реалізації всієї сільськогосподарської продукції власного виробництва, тобто основної, супутньої та побічної, яка виробляється в межах однієї господарської діяльності; 4) імплементація міжнародного досвіду з питань оподаткування сільськогосподарських підприємств. Такі пропозиції 62 % опитаних поділяють, 33 % – не схвалюють, решта – не визначилися.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Жмудінський В. П. Бюджетна дотація сільськогосподарським товаровиробникам як ефективна форма державної підтримки. *Юридичні наукові дискусії як фактор сталого розвитку правової доктрини та законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 7–8 квіт. 2017 р.). Київ : Центр прав. наук. досліджень, 2017. С. 52–55.
2. Жмудінський В. П. Вдосконалення механізму справляння єдиного податку четвертої групи у процесі здійснення реорганізації сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 1. С. 111–114.
3. Жмудінський В. П. Відшкодування ПДВ сільгоспвиробникам. *Юридичний вісник України*. 2014. № 18–19. С. 16–17.
4. Жмудінський В. П. Деякі проблемні аспекти, пов'язані із поданням податкової звітності сільськогосподарськими підприємствами. *Право і суспільство*. 2018. № 1, ч. 2. С. 199–203.
5. Жмудінський В. П. Єдиний податок для сільськогосподарських підприємств: окремі проблемні аспекти. *Пріоритети розвитку юридичних наук XXI століття* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 7–8 квіт. 2017 р.). Одеса : Причорномор. фундація права, 2017. С. 96–99.
6. Жмудінський В. П. Звільнення від оподаткування ввізним митом сільськогосподарських підприємств. *Теоретичний аналіз і наукові дослідження юридичної науки: проблеми та перспективи* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 28–29 квіт. 2017 р.). Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2017. С. 61–65.
7. Жмудінський В. П. Колізії спеціального режиму оподаткування. *Юридичний вісник України*. 2014. № 39. С. 12–13.
8. Жмудінський В. П. Недосконалість механізму справляння єдиного податку четвертої групи. *Юридичний вісник України*. 2016. № 11. С. 14.
9. Жмудинский В.П. Новости на ФСН. *Юридическая практика*. 2013. № 9. С. 24.
10. Жмудінський В. П. Особливості захисту прав та інтересів сільськогосподарських підприємств від протиправних дій фіскальних органів. *Стан дотримання прав людини в умовах сучасності: теоретичні та практичні аспекти* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2016 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 154–157.
11. Жмудінський В. П. Особливості звільнення від сплати земельного податку сільськогосподарських підприємств. *Актуальні питання публічного та приватного права у контексті сучасних процесів реформування законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Херсон, 14–15 квіт. 2017 р.). Херсон : Херсон. держ. ун-т, 2017. С. 82–85.

12. Жмудінський В. П. Особливості сплати узгоджених сум грошових зобов'язань сільськогосподарськими підприємствами після їх судового оскарження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 42. С. 162–166.

13. Жмудінський В. П. Пільги з податку на додану вартість для сільськогосподарських підприємств: порівняльний аналіз. *Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 1–2 квіт. 2017 р.). Дніпро : Дніпропетров. гуманітар. ун-т, 2017. С. 120–123.

14. Жмудінський В. П. Порівняльно-правовий аналіз оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні та в окремих країнах світу. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 94–98.

15. Жмудінський В. П. Правові категорії суб'єктів аграрного права. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 1. С. 272–275.

16. Жмудінський В. П. Проблемні питання, пов'язані з оподаткуванням сільськогосподарських підприємств в процесі здійснення реорганізації. *Вітчизняна юридична наука в умовах сучасності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 17–18 берез. 2017 р.). Харків : Асоціація аспірантів-юристів, 2017. С. 28–32.

17. Жмудінський В. П. Проблеми оподаткування товарних сільськогосподарських підприємств. *Міжнародні та національні правові виміри забезпечення стабільності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 14–15 квіт. 2017 р.). Львів : Центр прав. ініціатив, 2017. С. 111–113.

18. Жмудінський В. П. Птахівничі господарства, як суб'єкти сільськогосподарського товаровиробництва, їх види. *Держава і право*. 2017. № 75. С. 286–298.

19. Жмудінський В. П. Реорганізація сільськогосподарських підприємств: деякі проблемні аспекти. *Юридичний вісник України*. 2016. № 18. С. 12–13.

20. Жмудінський В. П. Сільськогосподарські підприємства як суб'єкти оскарження рішень фіскальних органів. *Znanstvena misel*. 2017. № 4. С. 46–49.

21. Жмудинский В.П. Спецрежимный налог. *Юридическая практика*. 2013. № 1–2. С. 34.

22. Жмудінський В. П. Характеристика спеціального податкового режиму для сільськогосподарських підприємств. *Актуальні проблеми правового регулювання економіки* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 26 трав. 2017 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 32–36.

23. Жмудінський В. П. Щорічне підтвердження статусу платника єдиного податку четвертої групи: окремі проблемні питання. *Науковий потенціал та перспективи розвитку юридичної науки* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 22–23 берез. 2019 р.). Запоріжжя : Юрид. ф-т ЗНУ, 2019. С. 39–42.

24. Жмудінський В.П. Актуальні проблеми правового забезпечення господарської діяльності суб'єктів господарювання аграрної сфери : практ. посіб. *ПрАТ «Юридична практика»*, 2014. С. 45–46.

25. Жмудінський В.П. Current issues of agricultural single tax collection. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 1 (13). С. 312–318.

АНОТАЦІЯ

Жмудінський В.П. Організаційно-правове забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2019.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні.

У дисертації досліджується правовий статус таких суб'єктів сільського господарства як сільськогосподарське підприємство та сільськогосподарський товаровиробник для цілей оподаткування та уніфікації їх використання в податковому законодавстві. У роботі розкрито структуру системи оподаткування у сфері сільського господарства. Проаналізовано історично-правові аспекти формування системи оподаткування сільськогосподарських підприємств. Особлива увага приділена особливостям прямого та непрямого оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Досліджено організаційно-правові заходи функціонування спеціального податкового режиму, який визначає пільговий режим оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Правові питання щодо встановлення та надання податкових пільг для сільськогосподарських підприємств за законодавством України подано у порівнянні із відповідним законодавством окремих зарубіжних країн.

Обґрунтовано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до діючого податкового законодавства для удосконалення організаційно-правового забезпечення оподаткування сільськогосподарських підприємств в Україні.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, сільськогосподарські товаровиробники, спеціальний податковим режим, система оподаткування, сільськогосподарська продукція, податкові пільги, пряме і непряме оподаткування, товарне сільськогосподарське виробництво.

АННОТАЦИЯ

Жмудинский В.П. Организационно-правовое обеспечение налогообложения сельскохозяйственных предприятий в Украине. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2019.

В работе исследуются вопросы организационно-правового обеспечения налогообложения сельскохозяйственных предприятий в Украине.

Автором определено, что основными субъектами хозяйствования в сельском хозяйстве являются сельскохозяйственные предприятия и сельскохозяйственные товаропроизводители, для целей налогообложения выделены основные квалификационные признаки, которые их характеризуют и разработаны

методические подходы к налогообложению этой категории налогоплательщиков. Указанные субъекты хозяйствования являются плательщиками определенных налогов, сборов, которые и составляют структуру налогообложения в сфере сельского хозяйства.

Структура налогообложения сельскохозяйственных предприятий – это совокупность налогов, сборов и других обязательных платежей, уплачиваемых такими предприятиями в бюджеты всех уровней и механизмы взимания которых четко установленные налоговым законодательством. Основными налогами, которые платят сельскохозяйственные предприятия являются: налог на прибыль предприятий (если сельскохозяйственные предприятия не являются плательщиками единого налога четвертой группы), налог на добавленную стоимость, налог на доходы физических лиц, экологический налог, налог на имущество (включает в себя налог на недвижимое имущество и платы за землю), единый налог. По признакам и назначению, налоги в системе налогообложения делятся на прямые и косвенные.

На сегодня, льготы в налогообложении сельскохозяйственных предприятий представлены в форме специального налогового режима - упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности в виде уплаты единого налога четвертой группы, а также возможностью получения бюджетной дотации для развития сельскохозяйственных товаропроизводителей и стимулирования производства сельскохозяйственной продукции. Диссертантом представлена собственная дефиниция «бюджетная дотация для развития сельскохозяйственных товаропроизводителей».

В диссертации делаются выводы, предложения и рекомендации относительно повышения эффективности механизма взимания налогов с сельскохозяйственных предприятий под которым следует считать, совокупность законодательно установленных мер, направленных на самостоятельное исчисление и уплате сельскохозяйственными предприятиями причитающихся сумм налогов и сборов в бюджет, а также определенные действия контролирующих органов по контролю за полнотой и своевременной уплатой (взыскания) указанных налогов в бюджет.

В результате исследования автором предложены и обоснованы пути совершенствования организационно-правового обеспечения налогообложения сельскохозяйственных предприятий в следующих направлениях: 1) в системе электронного администрирования налога на добавленную стоимость предусмотреть возможность зачисления остатка средств со счета плательщика в системе электронного администрирования налога на добавленную стоимость, реорганизованного путем присоединения, слияния, преобразования, на соответствующий счет правопреемника на основании заявления поданного правопреемником к моменту аннулирования регистрации реорганизованного предприятия; 2) при формировании сельскохозяйственными предприятиями доли сельскохозяйственного товаропроизводства, относить к ней удельный вес дохода, полученного от реализации всей сельскохозяйственной продукции собственного производства, то есть основной, сопутствующей и побочной, которая производится в пределах одной хозяйственной деятельности; 3) не считать объектом налогообложения налогом на недвижимое имущество, кроме зданий и сооружений, также и долю недвижимого имущества в общей долевой собственности нескольких

сельскохозяйственных предприятий, которая предназначена для использования непосредственно в сельскохозяйственной деятельности; 4) освобождение сельскохозяйственных предприятий от уплаты земельного налога от всей площади имеющихся земельных участков сельскохозяйственного назначения, используемых для ведения сельскохозяйственного товаропроизводства, независимо от отраслевой принадлежности; 5) не считать объектом налогообложения налогом на прибыль предприятий бюджетную дотацию, которая предоставляется сельскохозяйственным предприятиям в соответствии с Законом Украины «О государственной поддержке сельского хозяйства Украины».

Также автором сформулирован ряд конкретных предложений по внесению изменений и дополнений к некоторым действующим законодательным актам, в частности, в Налоговый кодекс Украины и Закон Украины «О государственной поддержке сельского хозяйства Украины».

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, сельскохозяйственные производители, специальный налоговый режим, система налогообложения, сельскохозяйственная продукция, налоговые льготы, прямое и косвенное налогообложение, товарное сельскохозяйственное производство.

SUMMARY

Zhmudinskiy V.P. Organizational and legal provision of taxation of agricultural enterprises in Ukraine. – *Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.*

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.07 – Administrative Law; Finance Law; Information Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to the complex research of the organizational and legal provision of taxation of agricultural enterprises in Ukraine.

The dissertation examines the legal status of such subjects of agriculture as agricultural enterprise and agricultural commodity producer for the purposes of taxation and unification of their use in tax legislation. The scientific work describes the structure of the tax system in the field of agriculture. Historical and legal aspects of forming the system of taxation of agricultural enterprises are analyzed. Particular attention is paid to the peculiarities of direct and indirect taxation of agricultural enterprises.

The organizational and legal measures of the functioning of the special tax regime, which determines the preferential tax treatment of agricultural enterprises, are investigated.

Legal issues about the establishment and granting of tax breaks for agricultural enterprises under the legislation of Ukraine are given in comparison with the relevant legislation of certain foreign countries.

The propositions of making changes and additions to the current tax legislation for improving the organizational and legal provision of taxation of agricultural enterprises in Ukraine are substantiated.

Key words: agricultural enterprises, agricultural commodity producers, special tax regime, taxation system, agricultural products, tax privileges, direct and indirect taxation, commodity agricultural production.